

Natuurdagboek
22 september 2022

Wie vindt de vliegenzwam?

Paddenstoelen zijn er in de felste kleuren en de wonderlijkste vormen, van groot tot klein, van eetbaar tot dodelijk. Er zijn duizenden soorten van, vele zijn heel algemeen, maar vrijwel iedereen denkt bij paddenstoelen toch meteen aan de wipstoel van kabouter Spillebeen: rood met witte stippen.

De vliegenzwam is 's lands bekendste paddenstoel en is bovendien gekozen tot paddenstoel van het jaar 2022. De Nederlandse Mycologische Vereniging, de vereniging van paddenstoelenliefhebbers, wil deze herfst samen met andere natuurorganisaties zoveel mogelijk vindplaatsen van vliegenzwammen in kaart brengen. In 1991 en 2000 zijn er ook grote publieksinventarisaties geweest van deze soort. Toen zijn er duizenden nieuwe groeiplaatsen ontdekt.

Komende zaterdag begint de inventarisatie en zijn er in het hele land paddenstoelenexcursies. Ook komt er een wedstrijd: wie vindt de grootste vliegenzwam? In 2012 is in Vlaanderen tijdens een zoekwedstrijd een vliegenzwam met een hoed van 23 centimeter doorsnee gevonden. Wie vindt dit jaar in Nederland de grootste vliegenzwam, en zou die groter zijn dan de Vlaamse reus?

De rode paddenstoel met witte stippen is een zogenoemde ectomycorrhiza-soort. Dat wil zeggen dat de ondergrondse bedrading van de zwam samengroeit met wortels van bomen, waarbij water en suikers worden uitgewisseld. Zowel de schimmel als de boom heeft daar voordeel bij. Vliegenzwammen hebben een voorkeur voor berken, eiken en dennen. Die bomen zijn bijna overal in Nederland wel te vinden en vliegenzwammen eveneens. Toch zou zelfs dit archetype van de paddenstoel weleens achteruit kunnen gaan, want zoals veel paddenstoelen houdt de soort niet van stikstof, terwijl de stikstofdeken op ons land nog altijd dikker wordt. Van langdurige droogte is de zwam trouwens evenmin gediend.

Informatie en doorgeven van vliegenzwamwaarnemingen:
www.mycologen.nl/vliegenzwam.

Koos Dijksterhuis

FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

Cabaret reportage

Theaterduo Piepschuim speelt een cabaret voorstelling over de gevolgen van klimaatverandering. Hoe doe je dat zonder dat er mensen afhaken? 'Je wilt niet te activistisch zijn, maar ook niet ongevaarlijk, te lollig.'

'Lachen om het klimaat slaat nergens op'

tekst **Annelies Roon**
foto **Herman Engbers**

Wat heb je nou op je arm?", vraagt een theaterbezoeker in de foyer van het Werftheater in Utrecht aan Cor Burger.

Na de eerste try-out van hun nieuwe programma, *Buiten de Lijntjes*, heeft zich een kleine kring bezoekers geschaard rond Burger en zijn podiumwederhelft Robbert Koekoek. "Ja, die is nog vers", antwoordt Burger.

Hij stroopt de rechtermouw van zijn bezwete overhemd op om een tatoeage te laten zien van een grafiek. "Die heb ik vorige week laten zetten. Dit is de Nasa-grafiek van de temperatuur op aarde sinds 1880. Hij loopt helemaal door over mijn schouder, tot op mijn rug", wijst hij. "Zo! Dat gaat wel diep dan, dat thema", vindt de vragensteller.

En dat vinden de theatermakers zelf ook: het was hoog tijd om een keer een voorstelling over klimaatverandering te maken. "Oorspronkelijk was het Robberts idee", bekent Burger, die ook op het toneel de spraakzaamste is van de twee. Koekoek, muzikaal duizendpoot die tijdens de voorstelling schijnbaar moeiteloos switcht tussen klarinet, baritonsaxofoon, basgitaar,

melodica en nog een hele riedel instrumenten, maakte zich, net als Burger, al langer zorgen om het klimaat.

"Je leest kranten, kijkt het journaal en je zorgen nemen toe", zegt hij. "Maar maak er maar eens een voorstelling van, dat is een heel ander verhaal." "Je wilt niet te activistisch zijn", vult Burger aan. "Dat slaat dood. Maar je wilt ook niet te ongevaarlijk zijn, te lollig. Lachen om het klimaat slaat nergens op."

Toch wagen ze het erop in hun nieuwe voorstelling. In soms wisselende samenstelling bespeelt Piepschuim al sinds 2010 kleine theaterzalen en schoolpodia. "Bekend worden is niet alleen een kwestie van je zaakjes goed op orde hebben", zegt Burger daarover, "maar ook een kwestie van geluk." Maar dat terzijde.

Voor het vinden van de juiste toonzetting in *Buiten de Lijntjes*, gingen Burger en Koekoek niet over één nacht ijs. In aanloop naar de voorstelling namen ze contact op met klimaatwetenschappers als Heleen de Coninck en Sjoerd Groeskamp. "Alles wat we in de voorstelling zeggen is waar", claimt Burger. "Als je er een gat in kunt schieten, valt de boodschap weg."

Dat wetende, kunnen de eerste nummers van het programma best stevig binnenkomen. In het eerste lied, *De toekomst is niet meer wat ie is geweest*, wordt een aarde geschetst die niet anderhalf, niet twee, maar drie, vier, zes graden opwarmt. In de kelder van het Werftheater, waar de hitte van de afgelopen zomer nog voelbaar is, hakt dat erin.

Het tweede nummer is al net zo dysto-

pisch. "We gaan er met gestrekt been in", erkent Burger. Toch kan het publiek dat wel hebben, verwacht hij. "Het is ook gewoon mooie muziek, het zijn ambachtelijk geschreven nummers. Dat raakt mensen." Bovendien, en nu volgt een spoiler: het publiek heeft bij wijze van opwarmertje eerst nog even kunnen lachen om Marc Overmars. Iets met een fluit, meer zeggen we niet.

Hoopvol einde

Na de stevige start wordt de toon van de voorstelling geleidelijk lichter, toewerkend naar een hoopvol einde. Afgelopen zomer testte het duo verschillende nummers uit op festivalpubliek. De reacties waren 'verrassend goed', zegt Burger. Koekoek nuanceert: "We zagen een soort tweedeling: sommigen zien zich gesterkt in hun opvattingen; anderen schakelen als het ware uit, willen de boodschap niet horen."

Op een loonwerkersbedrijf in Bathmen, daags nadat de stikstofbrief van minister Van der Wal het daglicht had gezien, liepen er mensen weg tijdens de voorstelling. Voor het eerst in de geschiedenis van Piepschuim. "De vrouw van dat loonbedrijf, vroeg ons vooraf nog specifiek: 'Krijgen de boeren de schuld?'" vertelt Burger. "Nee hoor, helemaal niet", zeiden wij. 'Wij geven helemaal niemand de schuld'. 'Oh', zei die vrouw, 'dan kunnen we het wel hebben.' Maar blijkbaar gold dat toch niet voor iedereen."

Dat klimaat als thema gevoelig ligt, dat mensen zich erdoor aangesproken en bedreigd kunnen voelen, daar zijn ze nu op in-

